

Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης

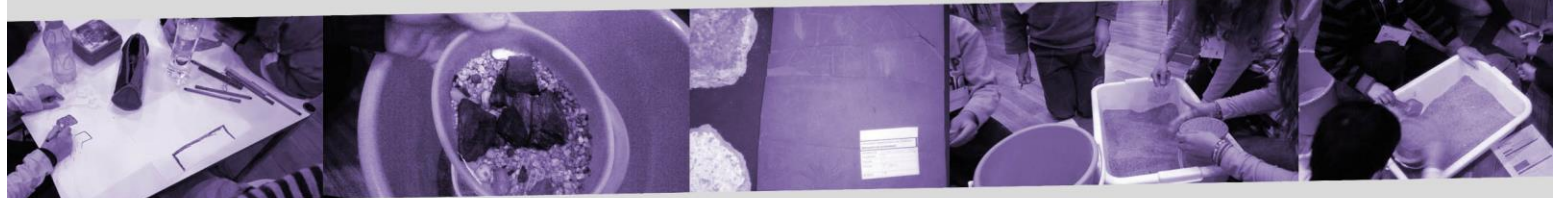

... για Δημοτικά Σχολεία

Φάκελος για Εκπαιδευτικούς:

«Κυνήγι Θησαυρού
στην Καπναποθήκη Π»

Νατάσα Μιχαηλίδου
αρχαιολόγος-μουσειολόγος-ξεναγός, MA

σε συνεργασία με τους φορείς:

ΙΔΡΥΜΑ ΘΡΑΚΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ
<http://www.fthrace.gr> e-mail: fthrace@otenet.gr

Ξάνθη, Ιούλιος 2022

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικά	2
2. Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης	3
3. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού	4
4. Πρακτικές πληροφορίες.....	5
5. Δραστηριότητες πριν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα	7
6. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος	9
7. Δραστηριότητες μετά από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα	10
8. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου	13
9. Αξιολόγηση	15
10. Ενδεικτική Βιβλιογραφία	16

1. Εισαγωγικά

Ο Φάκελος αυτός περιέχει ενημερωτικό και βοηθητικό συνοδευτικό υλικό για τους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» και συγκεκριμένα για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κυνήγι Θησαυρού στην Καπναποθήκη Π».

Οι «μικροί αρχαιολόγοι» αποτελούν ένα σύνολο προγραμμάτων και ξεναγήσεων **αναγνωρισμένο** από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής του Υπουργείου Παιδείας. Παρουσιάζονται στα σχολεία από το 2011 από εξειδικευμένη αρχαιολόγο-μουσειολόγο-ξεναγό (με επίσημη άδεια για ξεναγήσεις από το Υπουργείο Τουρισμού). Πραγματοποιούνται ως **εκπαιδευτικό πρόγραμμα** σε συνεργασία με το **Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης** ή ως αυτόνομες **ξεναγήσεις** σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της Ξάνθης.

Στους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» έχουν συμμετάσχει πάνω από **7.000 μαθητές**. Οι δράσεις αυτές έρχονται να ενισχύσουν το εκπαιδευτικό έργο του σχολείου, τη μάθηση μέσω ψυχαγωγικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων και την προβολή της τοπικής ιστορίας και των μνημείων.

Κατά τη σχολική χρονιά 2022-23 «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» περιλαμβάνουν τα **εκπαιδευτικά προγράμματα** και τις **ξεναγήσεις** που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1 και πραγματοποιούνται με την υποστήριξη της **Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού**.

	ΤΙΤΛΟΣ	ΘΕΜΑ	ΤΑΞΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΠΑΙΔΙ
Εκπαιδευτικά Προγράμματα				
1.	Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων	Αρχαιολογία και αρχαία μνημεία της Θράκης	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
2.	Κυνήγι θησαυρού στην Καπναποθήκη Π	Ο καπνός στην Ξάνθη και η Καπναποθήκη Π	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
3.	Τα παραμύθια του Καραγκιόζη	Η τέχνη του ελληνικού λαϊκού θεάτρου σκιών	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
4.	Η ζωή της σκιάς	Θεατρικά παιχνίδια με σκιές και αφήγηση μύθων	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
5.	Αφήγηση μύθων και παραμυθιών	Μύθοι Αισώπου και λαϊκά παραμύθια από την Ελλάδα και τον κόσμο	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
6.	Ένας σκόρος στο Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Το αρχοντικό Χασιρτζόγλου και το Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
Εκπαιδευτικές Ξεναγήσεις				
7.	Παραμυθο-ξεναγήση στα αρχαία Άβδηρα	Το Αρχαιολογικό Μουσείο και η αρχαία πόλη των Αβδήρων	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
8.	Παραμυθο-ξεναγήση στο χάνι Αβέρωφ	Τα χάνια και το ιστορικό κέντρο της Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
9.	Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα	Παλιά πόλη της Ξάνθης: άνθρωποι, κτίρια και περιβάλλον	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
10.	Από τον Δανιέλ στον Χατζιδάκι	Το αρχοντικό Δανιέλ και ο Μάνος Χατζιδάκις στην παλιά Ξάνθη	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €

Πίνακας 1: «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» με τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τις ξεναγήσεις που περιλαμβάνουν.

2. Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης

Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης (ΙΘΤΠ, www.fthrace.gr) είναι ένας μη κυβερνητικός και μη κερδοσκοπικός φορέας που δραστηριοποιείται στο χώρο του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Ιδρύθηκε το 1998 με πρωτοβουλία της κυρίας Βιργινίας Τσουδερού και άλλων φίλων της Θράκης, αποβλέποντας στη **ευρύτερη ανάδειξη του πολιτισμικού κεφαλαίου** της περιοχής, με παράλληλη **ανάπτυξη υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού**.

Στο διάστημα λειτουργίας του, εξελίχθηκε σε **πρότυπο** πολιτισμικής οντότητας με την αξιοποίηση, υποδειγματική **αναστήλωση** και διαχείριση διατηρητέων μνημείων της **βιομηχανικής κληρονομιάς**, με ιστορικό και αισθητικό ενδιαφέρον. Οι ποικίλες δράσεις του Ιδρύματος στεγάζονται σε συγκροτήματα της περιοχής των καπναποθηκών Ξάνθης με συνολική **έκταση** στην παρούσα φάση πλέον των 2.000 τ.μ.

Εικόνα 1: Η Καπναποθήκη «Π» του ΙΘΤΠ
επί της οδού Καπνεργατών 9 στην Ξάνθη.

- Οι **εκθέσεις** καταξιωμένων καλλιτεχνών, οι συνεργασίες με μεγάλα μουσεία και πινακοθήκες,
- οι **διαλέξεις** διακεκριμένων ομιλητών (με θέματα πολιτιστικά, οικονομικά, κοινωνικά κ.ά.),
- οι μουσικές **συναυλίες** (των Eli Yamin Blues Band, Xanthis Brass Band Project, Jazzbanistas κ.ά.),
- οι **παρουσιάσεις βιβλίων** γνωστών συγγραφέων (των Π. Τατσόπουλου, Β.Ραπτόπουλου κ.ά.),
- τα πολυθεματικά **σεμινάρια** (π.χ. Σεμινάριο Θρακιώτικης Κουζίνας, Θεραπείας Gestalt κ.ά.),
- οι οργανωμένες **παρεμβάσεις** σε μειονεκτούσες πληθυσμιακές ομάδες,
- το εμπλουτισμένο μαθησιακό περιβάλλον και οι δράσεις στα **τμήματα εκπαίδευσης** προσδιορίζουν τα ταυτοποιητικά στοιχεία του Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης.

Εικόνα 2:
Η Καπναποθήκη «Π»
επί της οδού Καπνεργατών 9,
πίσω από τα ΚΤΕΛ Ξάνθης.

3. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού

Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού είναι μια Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με έδρα την Α. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού είναι ένας φορέας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα τη Βαμβακού Λακωνίας. Δημιουργήθηκε το 2014 από το «Όναρ-μέσω τέχνης για το άρρωστο παιδί» (<http://pf-academy.gr/>).

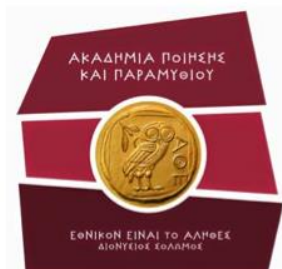
Το Όναρ, ΜΚΟ, μετά από δεκατέσσερα χρόνια συστηματικής εργασίας στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της χώρας, στα ειδικά σχολεία, στα Ε.Ε.Ε.Κ και στα κέντρα πολιτών με αναπηρία, διαπίστωσε ότι το ελληνικό παραδοσιακό παραμύθι αποτελεί το κυριότερο εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, γονιών, ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού για την ενδυνάμωση των παιδιών, την κοινωνικοποίηση παιδιών με αναπηρία και την ψυχοπνευματική τους ανάπτυξη, αλλά αποτελεί παράλληλα και μέσον διδασκαλίας. Το Όναρ δημιούργησε το 2010 το τριμηνιαίο Περιοδικό «Το παραμύθι» το οποίο διανέμεται δωρεάν σε Νοσοκομεία και Ειδικά Σχολεία, ενώ διατίθεται συνδρομητικά.

Η Ακαδημία ιδρύθηκε το 2014 στην Αθήνα αλλά από το Νοέμβριο του 2017 έκανε το μεγάλο βήμα και δημιούργησε στη Βαμβακού Λακωνίας το «Διδασκαλείο» της! Εκεί βρέθηκε ο χώρος που θα στεγάσει τις δράσεις της Ακαδημίας ώστε να γίνει τα επόμενα χρόνια πραγματικότητα ένα μεγάλο όραμα σε αυτό το σχεδόν εγκαταλελειμμένο, ορεινό χωριό της χώρας: Τη δημιουργία του «χωριού των παραμυθιών». Προς τον σκοπό αυτό οργάνωσε μεταξύ άλλων ετήσια βιωματικά επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λακωνίας, με θέμα «Γραφή και Αφήγηση του Παραμυθιού». Κατακλείδα των σεμιναρίων υπήρξε το 1^ο Παλλακωνικό Φεστιβάλ Παραμυθιού στις 26 και 27 Μαΐου 2018.

Η Ακαδημία έχει σκοπό την μελέτη, την παραγωγή και την διδασκαλία ποίησης και παραμυθιού στην νέα κοινωνική πραγματικότητα που συνεχώς διαμορφώνεται και απαξιώνει τις μορφές αυτές του γραπτού και προφορικού λόγου. Στόχος είναι η βελτίωση του εκπαιδευτικού, παιδαγωγικού και θεραπευτικού έργου και η προσέγγιση των νέων. Απαραίτητη είναι, επίσης, η ανάδειξη της κλασικής παιδείας και του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού στον ποιητικό και προφορικό λόγο. Η οργάνωση και δράση προγραμμάτων με αντικείμενο την κατάρτιση και εκπαίδευση παιδιών, εφήβων και ενηλίκων σε ζητήματα κοινωνικού, παιδαγωγικού μα και ψυχολογικού ενδιαφέροντος μέσω της ποίησης και του παραμυθιού είναι βασική προτεραιότητα. Μέγα ζητούμενο είναι η προαγωγή και διάδοση της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας και η λειτουργία των αξιών που προκύπτουν από αυτήν.

Στην Ακαδημία **διδάσκονται για ενήλικες:**

- Γραφή Παραμυθιών
 - Αφήγηση
 - Λαογραφία
 - Στίχος
 - Ποίηση
 - Μελοποίηση
 - Μουσικό παραμύθι
 - Θεατρική γραφή και παραμύθι
- και για παιδιά:**
- Αφήγηση
 - Γραφή παραμυθιών
 - Στίχος
 - Μελοποίηση.

Εικόνα 3: Το λογότυπο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

Εικόνα 4: Το Διδασκαλείο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

4. Πρακτικές πληροφορίες

Ο παρών Φάκελος για Εκπαιδευτικούς **συνοδεύει** το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται στο ΙΘΤΠ με τίτλο «Κυνήγι θησαυρού στην Καπναποθήκη Π». Ο κάθε Φάκελος **περιέχει**:

1. βασικές πληροφορίες για την κάθε **θεματική**,
2. προτεινόμενες **δράσεις** για χρήση **πριν** και **μετά** το πρόγραμμα,
3. **πληροφορίες** για τη συμμετοχή των μαθητών στους μικρούς αρχαιολόγους,
4. παραπομπή για την **αξιολόγηση** του προγράμματος και
5. **παραρτήματα** με συμπληρωματικές πληροφορίες για την κάθε θεματική.

Οι Φάκελοι είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα www.guideintrace.com (ενότητα «Προτάσεις για σχολεία»).

4.1. Συμμετέχοντες και κόστος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορεί να το παρακολουθήσει κάθε φορά **1 σχολική τάξη** (ως 30 άτομα). Το κόστος συμμετοχής για κάθε παιδί είναι **2 ευρώ**.

Για να συμμετέχει μια σχολική τάξη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, πρέπει να προηγηθεί **συνεννόηση** με την υπεύθυνη στα τηλέφωνα 6976 478073 και 25410 91973.

Η **παρουσία** και συμμετοχή των **Εκπαιδευτικών** κατά τη διάρκεια του προγράμματος στο ΙΘΤΠ κρίνεται απαραίτητη και θεμιτή για την καλύτερη και ομαλή υλοποίησή του! Παρακαλείται ο/η υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός να ενημερώσει την εμψυχώτρια για **οποιοδήποτε θέμα σχετικό με τους μαθητές** που είναι απαραίτητο να γνωρίζει για την ομαλότερη διεξαγωγή της επίσκεψης (π.χ. δυσλεξία, νοητική υστέρηση, υπερκινητική συμπεριφορά κτλ.)!

4.2. Χώρος υλοποίησης

Ο χώρος υλοποίησης του προγράμματος είναι η **Καπναποθήκη «Π»** επί της οδού Καπνεργατών 9 και συγκεκριμένα το σύγχρονο και άρτια εξοπλισμένο **παιδικό εργαστήριο** που βρίσκεται στο ισόγειο (Εικόνα 5).

Ο χώρος αυτός είναι εξοπλισμένος με καρέκλες και τραπέζια, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει άνετα μια σχολική τάξη. Παράλληλα, υπάρχει **ελεύθερος χώρος** καθώς και τα απαραίτητα **υλικά** για τις διάφορες δραστηριότητες. Υπάρχουν, ακόμα, **χώροι υγιεινής** για παιδιά και ενήλικες.

Εικόνα 5: Η αίθουσα του ΙΘΤΠ όπου υλοποιείται το πρόγραμμα.

Η Καπναποθήκη, ένα μεγάλο και επιβλητικό κτίριο, αποκατεστημένο κατά ένα μέρος από το ΙΘΤΠ, αποτελεί τυπικό δείγμα και συνάμα μοναδικό των **βιομηχανικών κτιρίων** του τέλους του 19^{ου} αιώνα στην πόλη της Ξάνθης (Βλέπε σχετικές πληροφορίες και στο Παράρτημα).

4.3.Χρόνος υλοποίησης

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο ΙΘΤΠ διαρκεί **περίπου 1,5 ώρα** και πραγματοποιείται **καθημερινά σε 2 κύκλους**.

Α' κύκλος	9.30 – 11.00 π.μ.
Β' κύκλος	11.30 π.μ. – 1.00 μ.μ.

4.4.Στόχοι και φιλοσοφία

Μέσα από την αποσαφήνιση των στόχων του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» γίνεται κατανοητή και η γενικότερη φιλοσοφία του, που βασίζεται στη **βιωματική και συνεργατική** μάθηση μέσα από ποικίλες δράσεις με έμφαση στη χρήση του **παραμυθιού** ως μέσου προσέγγισης του πολιτισμού και της ιστορίας. Οι στόχοι, λοιπόν, συνολικά του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» και του «Κυνηγιού θησαυρού» που υλοποιείται στα πλαίσιά του είναι:

1. να αποτελέσει η συμμετοχή στο πρόγραμμα μια πλούσια σε **ερεθίσματα** εναλλακτική προσέγγιση στη γνώση, στον πολιτισμό και στην ψυχαγωγία,
2. να **προσεγγίσουν** τα παιδιά την έννοια του **παρελθόντος** μέσα από αναγωγές σε δικές τους εμπειρίες και σχετικές απλές αλλά εποικοδομητικές δραστηριότητες,
3. να **γνωρίσουν** το επάγγελμα του **αρχαιολόγου** με βιωματικό και ψυχαγωγικό τρόπο, να κατανοήσουν με τι ασχολείται και γιατί,
4. να μάθουν **βασικά στοιχεία** για την ιστορία του χώρου του μνημείου και την χρήση του,
5. να κατανοήσουν τη **σημασία** του καπνού για τη νεότερη ιστορία και πολεοδομική οργάνωση της Ξάνθης,
6. να **καλλιεργήσουν** ομαδικά ερευνητική ικανότητα, τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους μέσα από ομαδικά παιχνίδια σε ένα μνημείο τοπικής ιστορίας,
7. να **εκφραστούν** με ποικίλα μέσα και να εμπεδώσουν με το δικό τους τρόπο τη **θέση** των νεότερων μνημείων μας στην ανθρώπινη κοινωνία και την ενσωμάτωσή τους στην καθημερινότητα,
8. να **ανακαλύψουν** και να **ερμηνεύσουν** μέσα από παραμύθια, παιχνίδια και δραστηριότητες τα μνημεία της Θράκης και να εξοικειωθούν με αυτά,
9. να δουν μέσα από τα μνημεία της Θράκης τον **πολυπολιτισμικό** χαρακτήρα της περιοχής που είναι υπαρκτός ως σήμερα και, τέλος,
10. να καλλιεργηθεί μια θετική αντιμετώπιση προς την **τοπική ιστορία** και τα **μνημεία** πολιτισμού της Ξάνθης και της Θράκης γενικότερα.

5. Δραστηριότητες πριν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Είναι θεμιτό **πριν** από την επίσκεψη στο ΙΘΤΠ και τη συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κυνήγι Θησαυρού στην Καπναποθήκη Π» να γίνει κάποιου είδους προεργασία με τα παιδιά στην τάξη, ώστε η επίσκεψη να έχει όσο το δυνατόν εντονότερα και θετικότερα αποτελέσματα για τα παιδιά αλλά και τη μαθησιακή διαδικασία στο Δημοτικό Σχολείο.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες για να πραγματοποιηθούν πριν από την επίσκεψη στο ΙΘΤΠ. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλες με τη σειρά ή μεμονωμένα και βασίζονται στο **Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών** του Δημοτικού Σχολείου. Μπορούν, βέβαια, να αναπτυχθούν περισσότερο ή λιγότερο ανάλογα με τις ανάγκες του/της Εκπαιδευτικού και να προσαρμοστούν στην κάθε τάξη.

α/α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με Μάθημα
1	ΠΑΡΕΛΘΟΝ: Τα παιδιά θυμούνται, καταγράφουν, ζωγραφίζουν, δραματοποιούν μια σκηνή που θυμούνται από το παρελθόν τους. Εύρεση παλιών, ασπρόμαυρων φωτογραφιών (δικών τους ή άλλων, , με σημαντικά τοπικά κτίρια, π.χ. το Ρολόι της Ξάνθης), συζήτηση για το παρελθόν, την παιδική ηλικία των γονιών, παππούδων τους, για το απώτερο παρελθόν της πόλης τους, τι ξέρουν για αυτό. Συζήτηση για τη χρησιμότητα του να θυμόμαστε τις εμπειρίες μας από το παρελθόν. Αναγωγή από το ειδικό (προσωπική εμπειρία) στο γενικό (την επιστήμη της τοπικής ιστορίας).	Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική αγωγή
2	ΜΝΗΜΕΙΑ/ΑΚΙΝΗΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ: Τα παιδιά συζητούν για το τι είναι ένα μνημείο, τι σημαίνει η λέξη, τι σχέση έχει με τη μνήμη. Συζητούν ακόμα το διαχωρισμό σε «κινητά» και «ακίνητα μνημεία», τι σημαίνουν οι φράσεις, παίζουν το παιχνίδι «αγαλματάκια». Ποιος χαρακτηρίζει ένα ακίνητο μνημείο ως τέτοιο, γιατί και τι μπορεί να περιλαμβάνει (αρχαίο ή νεότερο κτίριο με διάφορες χρήσεις, π.χ. οικιακή, δημόσια, θρησκευτική, βιομηχανική κ.ά.); Οι μαθητές συζητούν για τυχόν επισκέψεις τους με την τάξη ή την οικογένειά τους σε τέτοιους χώρους, τι τους άρεσε, τι όχι και κάτι που θυμούνται. Βρίσκουν φωτογραφίες τέτοιων μνημείων (π.χ. Ρολόι Ξάνθης), βρίσκουν πληροφορίες για αυτά, ξεφυλλίζουν οδηγούς ακίνητων μνημείων (π.χ. Λευκού Πύργου Θεσσαλονίκης). Φαντάζονται πώς θα είναι το σχολείο τους μετά από πολλά χρόνια, όταν θα μετατραπεί ίσως και αυτό σε ... ακίνητο μνημείο! Παίρνουν το ρόλο αρχαιολόγων, ιστορικών, αρχιτεκτόνων, ξεναγών και επισκεπτών που βρίσκονται εκεί για κάποιον λόγο και παίζουν θεατρικό παιχνίδι.	Γλώσσα Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική Αγωγή
3	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ: Βάφουμε με φυτικά χρώματα ένα κομμάτι πέτρας και το θάβουμε ή το αφήνουμε εκτεθειμένο στα καιρικά φαινόμενα. Θάβουμε ή αφήνουμε έξω σε μια κούτα, επίσης, ένα σύρμα, ένα κομμάτι πηλού, ένα πλαστικό καπάκι, μια εφημερίδα, μια οδοντογλυφίδα. Τα αφήνουμε περ. 2	Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος

	μήνες ή παραπάνω, τα ξαναβρίσκουμε, για να δούμε τις επιπτώσεις του εδάφους στη διατήρησή τους. Σκεφτόμαστε τι τα επηρέασε και τα κατατάσσουμε ανάλογα με την κατάστασή τους. Γινόμαστε εμείς τα αντικείμενα αυτά και αφηγούμαστε το πώς πέρασαν μέσα στο χώμα ή εκτεθειμένα στις διάφορες καιρικές συνθήκες. Παίζουμε σε ζευγάρια τον τυφλοπόντικα: ο ένας με κάποιο απλό μουσικό όργανο οδηγεί το ζευγάρι του, που έχει κλειστά μάτια, στον χώρο. Ο τυφλοπόντικας αφηγείται και περιγράφει τι ακουμπά (φαντάζεται ότι ακουμπά και κάτι παλιό, φαντάζεται πώς βρέθηκε εκεί).	Γεωγραφία Μαθηματικά Θεατρική Αγωγή Μουσική
4	ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε μία παίρνει μια φωτογραφία, ένα σχέδιο από ένα μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο της περιοχής (π.χ. τμήμα του τείχους της Ακρόπολης της Βυζαντινής Ξάνθειας). Όλοι μαζί προσπαθούν να καταλάβουν τι δείχνει η φωτογραφία και φτιάχνουν μια απλή ιστορία περιλαμβάνοντας στοιχεία π.χ. το πώς ήταν παλιά το τείχος, ποιος και πώς το έφτιαξε, γιατί έπεσε, ποιος ζούσε ή δούλευε εκεί κτλ. Η ιστορία καταγράφεται και τα παιδιά τη δραματοποιούν, τη αφηγούνται με τη συνοδεία μουσικής ή με απλά αυτοσχέδια όργανα. Την εικονογραφούν σαν κόμικ. Στη συνέχεια βρίσκουν και διαβάζουν ιστορικά στοιχεία για το μνημείο και τα παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους.	Θεατρική Αγωγή Μουσική Εικαστικά Ιστορία
5	ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ: Τα παιδιά γράφουν τη γνώμη τους για το τι είναι μια καπναποθήκη, τι είναι καπνός, από πού βγαίνουν οι λέξεις αυτές. Παίζουν λεκτικά παιχνίδια με τις λέξεις «καπνός», «καπναποθήκη», τις γράφουν με τα σώματά τους. Βρίσκουν στο διαδίκτυο φωτογραφίες από το φυτό του καπνού, παλιές και σύγχρονες καπναποθήκες. Διαβάζουν πληροφορίες για αυτά, φτιάχνουν ένα διάγραμμα με την ιστορία του καπνού, των καπναποθηκών. Παρατηρούν σε ποιες πόλεις βρίσκονταν καπναποθήκες. Προσπαθούν να βρουν αν υπάρχουν σήμερα στην περιοχή τους καπνοβιομηχανίες. Μιλούν για εμπειρίες τους με τους γονείς τους ή άλλους όσον αφορά το κάπνισμα. Ερευνούν στη δημοτική βιβλιοθήκη, βρίσκουν πληροφορίες για τις καπναποθήκες της περιοχής τους και τις τοποθετούν στον χάρτη της πόλης. Φτιάχνουν αντίγραφο μιας καπναποθήκης από πηλό, πλαστελίνη ή ανακυκλώσιμα υλικά. Γράφουμε ένα ποιηματάκι με ρίμα για τις καπναποθήκες, το μελοποιούμε και το χορογραφούμε. Δραματοποιούμε μια σκηνή που πιστεύουμε ότι θα διαδραματιζόταν στην καθημερινότητα μέσα σε μια καπναποθήκη. Ποιοι άνθρωποι θα κινούνταν εκεί μέσα και γιατί;	Γλώσσα Μαθηματικά Ιστορία Γεωγραφία Εικαστικά Θεατρική Αγωγή Μουσική
6	ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ: Τα παιδιά πριν έρθουν στην Καπναποθήκη Π για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συζητούν για το πού θα πάνε, γράφουν τι περιμένουν να κάνουν εκεί, τι θέλουν να μάθουν, να κάνουν κτλ. Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν κάτι σχετικό με αυτό που πιστεύουν ότι θα γίνει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Τα παιδιά συγκρίνουν όλα αυτά με άλλα αντίστοιχα μετά το πρόγραμμα.	Γλώσσα

6. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος

Το «Κυνήγι Θησαυρού στην Καπναποθήκη Π» έχει διάρκεια 1,5 περ. ώρας και την ακόλουθη δομή:

	Στάδιο εκπαιδευτικού προγράμματος	Διάρκεια
A	Καλωσόρισμα τάξης, τακτοποίηση τυχόν μπουφάν, σακιδίων στον χώρο, γνωριμία με την εμψυχώτρια.	
B	ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ: Εισαγωγική συζήτηση για τον χώρο στον οποίο ήρθαν, αν ξέρουν τι είναι, πότε κτίστηκε, από ποιον και γιατί, ποιες ήταν οι χρήσεις του διαχρονικά, γιατί τον επισκέφτηκαν με το σχολείο κτλ.	5'
Γ	ΠΑΡΑΜΥΘΙ: Αφήγηση παραμυθιού με αναφορά στην καλλιέργεια του καπνού και την καπναποθήκη.	15'
Δ	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: Παρουσίαση οπτικοακουστικού υλικού και σχετικών αντικειμένων σχετικά με την καλλιέργεια του καπνού που αναφέρθηκε στο παραμύθι και την Καπναποθήκη Π.	10'
E	ΚΥΝΗΓΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ: Κυνήγι θησαυρού στην καπναποθήκη σχετικά με την επεξεργασία και εμπορία του καπνού . Τα παιδιά χωρίζονται σε 4 ομάδες που έχουν τα ονόματα καπνεμπόρων της χρυσής εποχής της Ξάνθης. Γίνεται επεξήγηση για τους κανόνες του κυνηγιού και οι ομάδες παίρνουν το πρώτο στοιχείο. Ακολουθούν τις οδηγίες και ολοκληρώνουν τις δράσεις που προτείνονται (βρες την απάντηση σε μια ερώτηση, παρατήρησε τον χώρο και βρες κάτι συγκεκριμένο, φτιάξε κάτι κτλ.) και βρίσκουν διαδοχικά τα επόμενα στοιχεία. Η πρώτη ομάδα που ολοκληρώνει σωστά όλες τις δραστηριότητες είναι η νικήτρια!	45'
Z	ΞΕΝΑΓΗΣΗ: Ξεναγηση σε χώρους της Καπναποθήκης και συζήτηση για την εμπειρία των παιδιών σε αυτήν.	10'
H	Σύντομη συζήτηση/ αξιολόγηση και καταγραφή των παρατηρήσεων των μαθητών.	5'
	Σύνολο	90'

7. Δραστηριότητες μετά από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Αν υπάρχει δυνατότητα χρόνου και διάθεση από τον/την Εκπαιδευτικό μπορεί να συνεχιστεί η ενασχόληση με την αρχαιολογία και **μετά** το πέρας του Προγράμματος στο ΙΘΤΠ.

Δίνεται έτσι η ευκαιρία στα παιδιά να **εμπεδώσουν** καλύτερα τα όσα έγιναν κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, να ρωτήσουν τυχόν **απορίες** που προέκυψαν αργότερα, να διατυπώσουν **σκέψεις** τους για το τι τους άρεσε, τι όχι, τι τους έκανε **εντύπωση**, να ασχοληθούν εκτενέστερα με κάτι που τους τράβηξε ιδιαίτερα το **ενδιαφέρον**, να εκφραστούν σχετικά, να **εφαρμόσουν** τα θετικά της εμπειρίας που είχαν και σε άλλους τομείς και μαθήματα κτλ.

Παρακάτω ακολουθούν μερικές μόνο προτάσεις για δραστηριότητες και παιχνίδια που βασίζονται σε όσα λαμβάνουν χώρα στο ίδιο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αλλά και σε ενότητες μαθημάτων του Δημοτικού. Πολύ περισσότερες δραστηριότητες μπορούν να προκύψουν από τη φαντασία και την εμπειρία σας με τα παιδιά στην τάξη σας!

α/α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με μάθημα
1	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΜΝΗΜΕΙΑ: Τα παιδιά καταγράφουν τις εντυπώσεις τους για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα: τι είναι τελικά ένα μνημείο, ποια είναι η σημασία του για μας και τον τόπο μας, πώς σας φάνηκε το πρόγραμμα, τι θυμάστε, τι σας έκανε εντύπωση, τι θα ρωτούσατε τώρα την αρχαιολόγο; Κρατήστε σημειώσεις, κάντε μια ομαδική ζωγραφιά για την επίσκεψή σας στην Καπναποθήκη. Θυμηθείτε το παραμύθι και προσπαθήστε να το αφηγηθείτε στην τάξη. Φτιάξτε με ρίμα και μελοποιήστε ένα μικρό ποιηματάκι για τον καπνό. Δείτε στον υπολογιστή τις φωτογραφίες από το πρόγραμμα που τυχόν τραβήξατε, θυμηθείτε και συζητήστε για το τι γινόταν σε εκείνο το στάδιο του προγράμματος. Κάντε κόμικ με τα διάφορα στάδια του προγράμματος ή της παραγωγής και επεξεργασίας του καπνού.	Γλώσσα Εικαστικά Μουσική Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος
2	ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ - ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Παιζτε παιχνίδι ρόλων χρησιμοποιώντας αυτούς που γνώρισαν τα παιδιά στο πρόγραμμα: παραγωγοί καπνού, έμποροι, καπνεργάτες, καπνοβιομήχανοι. Λέμε στο κάθε παιδί στο αυτί έναν ρόλο και αυτό τον αναπαριστά με παντομίμα ή με κινήσεις και λόγια. Παιζτε αντίστοιχο παιχνίδι ρόλων με μια επίσκεψη παιδιών σε μια σύγχρονη καπνοβιομηχανία ή επισκεφτείτε τη ΣΕΚΑΠ. Ποιοι άνθρωποι θα κινούνται και θα εργάζονται εκεί;	Γλώσσα Θεατρική Αγωγή Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος
3	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ: Προσπαθήστε να φτιάξετε μια απλοποιημένη μακέτα από μια καπναποθήκη με πηλό, τουβλάκια ή ανακυκλώσιμα υλικά. Ζωγραφίστε την Καπναποθήκη Π όπως διατηρείται σήμερα και όπως φαντάζεστε ότι θα ήταν, όταν λειτουργούσε κανονικά. Βρείτε και επισκεφτείτε μια άλλη καπναποθήκη (π.χ. τα γραφεία του Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης στην οδό 12 Αποστόλων), δείτε τι σώζεται σήμερα και φανταστείτε πώς ήταν παλιότερα. Ψάξτε στο διαδίκτυο ή σε βιβλία φωτογραφίες από άλλες καπναποθήκες και	Εικαστικά Ιστορία Γλώσσα

	<p>περιγράψτε τη διαρρύθμισή τους, βρίσκοντας ομοιότητες και διαφορές με αυτές που επισκεφτήκατε. Δείτε το βίντεο «Καπνός Tobacco. 101 σημειώσεις για τα ανατολικά καπνά» (https://www.youtube.com/watch?v=dIPEbzECPp4&list=PLCQe8zjtXwPxi_o_uR1LOHVN-sO_xZ&index=12) που συνόδευε έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη, το οποίο παρουσιάζει τα ανατολικά καπνά και τις καπναποθήκες κυρίως της Καβάλας και συζητήστε για όσα παρουσιάζει.</p>	
4	<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επιλέξτε ένα θέμα τοπικής ιστορίας που μπορεί να ενδιαφέρει τα παιδιά (π.χ. πώς ήταν η ζωή των παιδιών πριν 100 χρόνια) και συγκεντρώστε σχετικές πληροφορίες. Βρείτε φωτογραφίες από την ομάδα «Παλιές φωτογραφίες της Ξάνθης» (https://www.facebook.com/groups/237817546256513/photos/), περιγράψτε τη σκηνή και δραματοποιήστε το πριν και το μετά. Στην ομάδα αυτή υπάρχουν άλμπουμ φωτογραφιών με τίτλο «Καπνός, το ευλογημένο φυτό» και «Καπνομάγαζα - καπνεργάτες - καπνεργάτριες». Ασχοληθείτε με τις βασικές χρονικές περιόδους της τοπικής ιστορίας της Ξάνθης και τοποθετήστε τις πάνω σε ένα σχοινί – γραμμή του χρόνου. Τοποθετήστε πάνω του ενδεικτικές φωτογραφίες από την έρευνά σας.</p>	<p>Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά</p>
5	<p>ΕΡΕΥΝΑ: Καλέστε κάποιον παππού ή γιαγιά για να μιλήσει για τις καπναποθήκες παλιά, πώς ήταν π.χ. να δουλεύεις εκεί, οι συνθήκες, οι συνάδελφοι, τα αφεντικά, οι μισθοί κτλ. Ετοιμάστε σχετικές ερωτήσεις, μαγνητοφωνήστε τη μαρτυρία και δημιουργήστε το δικό σας αρχείο τοπικής ιστορίας. Μπορείτε να ασχοληθείτε και με άλλο μνημείο ή χώρο, π.χ. τη γειτονιά του σχολείου σας, την οδό Καπνεργατών στην Ξάνθη. Βρείτε και συγκρίνετε παλιές ασπρόμαυρες με νεότερες φωτογραφίες που απεικονίζουν τον ίδιο χώρο. Βρείτε στο διαδίκτυο και διαβάστε πρωτοσέλιδα παλιών εφημερίδων. Φτιάξτε το δικό σας άρθρο για τη σημασία της τοπικής ιστορίας και το τι μάθατε μέσω της ενασχόλησής σας με αυτήν και στείλτε το σε μια τοπική εφημερίδα.</p>	<p>Γλώσσα Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος Μαθηματικά</p>
6	<p>ΕΠΙΣΚΕΨΗ: Μελετήστε μαζί με τα παιδιά ένα άλλο ακίνητο μνημείο της περιοχής μας (π.χ. Αρχοντικό καπνέμπορου, Μνημείο Καπνεργατών έξω από το Εργατικό Κέντρο), βρείτε το στο χάρτη και επισκεφτείτε το. Μπορείτε να ετοιμάσετε ερωτήσεις για αυτό στους κατοίκους της περιοχής ή ηλεκτρονικά σε ερευνητές που το έχουν μελετήσει, να το φωτογραφίσετε, να το ζωγραφίσετε με διάφορους τρόπους, να διαβάσετε στοιχεία για αυτό και να φτιάξετε με αυτά ένα δικό σας παραμύθι. «Υιοθετήστε» αυτό το μνημείο και αναλάβετε την ενημέρωση και των υπόλοιπων παιδιών του σχολείου σας για αυτό το χώρο μέσα από αφίσες, φωτογραφίες, σκίτσα σας για το πώς ήταν παλιά, παιχνίδια ρόλων με τους χρήστες του χώρου και βέβαια αφήγηση του παραμυθιού σας.</p>	<p>Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος</p>
7	<p>ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: Συζητήστε για τη σημασία που πιστεύουν τα παιδιά ότι έχουν τα μνημεία του παρελθόντος στη σύγχρονη κοινωνία. Γιατί έχουν γκρεμιστεί πολλές καπναποθήκες στην Ξάνθη; Τι χτίστηκε στη θέση τους; Ποια είναι τα προβλήματα των καπναποθηκών που σώζονται</p>	<p>Γλώσσα Θεατρική αγωγή Μελέτη</p>

	<p>ακόμη; Τι προτείνουν τα παιδιά να γίνει με τα μνημεία της πόλης; Βρείτε στις ιστοσελίδες εφημερίδων άρθρα σχετικά με τη διατήρηση ή όχι παλιών κτιρίων και φέρτε τα στην τάξη. Προσπαθήστε να φανταστείτε και να αφηγηθείτε την ιστορία των κτιρίων αυτών, τι έζησαν, ποιους ανθρώπους γνώρισαν, τι θα γίνει αν γκρεμιστούν. Οργανώστε μια αντιπαράθεση απόψεων σχετικά με τη διατήρηση ή όχι μιας καπναποθήκης. Τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ομάδες, από τις οποίες η πρώτη βρίσκει επιχειρήματα για τη διατήρησή της και η δεύτερη για την κατεδάφισή της. Τα επιχειρήματα πρέπει να είναι λογικά και η συζήτηση να ακολουθεί κάποιους κανόνες (σεβόμαστε τον ομιλητή, περιμένουμε τη σειρά μας, δεν μαλώνουμε κτλ.). Η κάθε ομάδα φτιάχνει μια αφίσα για την υπεράσπιση των απόψεών της.</p>	<p>Περιβάλλοντος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή</p>
8	<p>ΚΑΠΝΙΣΜΑ: Συζητήστε και καταγράψτε τις απόψεις των παιδιών για το κάπνισμα. Διεξάγετε μια έρευνα σχετικά με τον αριθμό και το ποσοστό των γονιών ή παππούδων που καπνίζουν. Ποια είναι τα θετικά και αρνητικά του καπνίσματος; Ποια είναι η ιστορία του; Προσπαθήστε να φανταστείτε και να δραματοποιήσετε τη μεταφορά του καπνού από τη Λατινική Αμερική και τον Χριστόφορο Κολόμβο και τα πληρώματά του. Οργανώστε μια αντιπαράθεση απόψεων σχετικά με το αν πρέπει ή όχι οι καπνιστές να καπνίζουν σε δημόσιους χώρους, ποιους κανόνες πρέπει να τηρούν. Τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ομάδες, από τις οποίες η πρώτη βρίσκει επιχειρήματα για την απαγόρευση του καπνίσματος και η δεύτερη για την άρση της. Η κάθε ομάδα φτιάχνει μια αφίσα για την υπεράσπιση των απόψεών της. Δείτε παλιότερες αφίσες από διαφημίσεις τσιγάρων καθώς και από πακέτα.</p>	<p>Γλώσσα Θεατρική αγωγή Μελέτη Περιβάλλοντος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Εικαστικά</p>
9	<p>ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ: Συζητήστε και καταγράψτε τις απόψεις των παιδιών για το είναι οι κοινωνικοί αγώνες, ποιο είναι το θέμα τους και ο τρόπος διεξαγωγής τους. Προσπαθήστε να φανταστείτε και να δραματοποιήσετε τις συνθήκες εργασίας και τους κοινωνικούς αγώνες των καπνεργατών. Οργανώστε μια αντιπαράθεση απόψεων εργοδοτών και εργαζομένων σε μια καπναποθήκη ή σε μια σημερινή άλλη επιχείρηση. Τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ομάδες, από τις οποίες η πρώτη βρίσκει επιχειρήματα για τη μείωση των μισθών και η δεύτερη για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας κτλ. Η κάθε ομάδα φτιάχνει μια αφίσα για την υπεράσπιση των απόψεών της. Συζητήστε για τη σημερινή κατάσταση στην χώρα μας, τυχόν σχετικές επαγγελματικές εμπειρίες των γονιών των παιδιών και το τι πιστεύουν ότι μπορεί να αλλάξει στο μέλλον.</p>	<p>Γλώσσα Θεατρική αγωγή Μελέτη Περιβάλλοντος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Εικαστικά</p>

Παρακαλώ να μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με την εμπυχωτρία του Προγράμματος, για τυχόν απορίες σχετικές με την αρχαιολογία ή γενικότερα το εκπαιδευτικό πρόγραμμα (6976 478083, 25410 91973, nat.michailidou@yahoo.gr).

Ειδικά αν μετά την επίσκεψη στο ΙΟΤΠ προκύψει μια σχετική προσπάθεια από την τάξη σας (έκθεση ζωγραφικής, αντικειμένων, φωτογραφίας, κατασκευές κτλ.), θα ενδιαφερόμουν πολύ να τη δω προσωπικά!

Καλή και δημιουργική ενασχόληση!!

8. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου

Το «Κυνήγι θησαυρού στην Καπναποθήκη Π» μπορεί να συνδυαστεί επιτυχώς με διάφορες ενότητες και κεφάλαια διάφορων μαθημάτων από το **Πρόγραμμα Σπουδών** της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Παρακάτω ακολουθεί μια ενδεικτική και επιγραμματική λίστα με τις ενότητες ανά μάθημα και τάξη που μπορούν να ενισχυθούν μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος.

8.1.Γ' Τάξη

- Ιστορία: Γλωσσάριο «αρχαιολόγος», «ερείπια», «πολιτισμός», γενικότερη συζήτηση για το τι είναι ιστορία
- Γλώσσα: ενότητες (τεύχος Α') «Το σχολείο ταξιδεύει στο χρόνο», (τεύχος Β') «Μηχανές του μέλλοντος»
- Μαθηματικά: κεφ. 8 «Μέτρηση μηκών με εκατοστά και χιλιοστά», κεφ. 49 «Μέτρηση του χρόνου», κεφ. 50 «Μέτρηση της επιφάνειας»
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότ. 2 κεφ. 2 «Χωριά και πόλεις του τόπου μας», κεφ. 3 «Δημιουργήματα της φύσης και έργα του ανθρώπου», κεφ.5 «Ο χάρτης, μια εικόνα του τόπου μας», ενότ. 3 κεφ. 2 «Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς στη ζωή», ενότ. 4 κεφ. 1, 2 «Φυτά του τόπου μας», ενότ. 6 κεφ. 3 «Άντρες και γυναίκες ίσοι στη ζωή και στην εργασία», κεφ. 5 «Διαφημίσεις παντού», ενότ. 7 κεφ. 3 «Μαλαματένιος αργαλειός κι ελεφαντένιο χτένι...»
- Εικαστικά Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. Β6 «Γεφύρια», κεφ. Γ4 «Από τις λέξεις στις εικόνες», κεφ. Δ3 «Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης», κεφ. Δ6 «Άνθρωποι-κούκλες»
- Μουσική Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. 8 «Δυνατά σιγά», κεφ. 11 «Αργά γρήγορα», κεφ. 14 «Ένα παραμύθι γίνεται τραγούδι», κεφ. 22 «Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»
- Φυσική Αγωγή Γ-Δ' Δημοτικού: ενότητες «Ψυχοκινητική Αγωγή», «Μουσικοκινητική Αγωγή»

8.2.Δ' Τάξη

- Ιστορία: 6η ενότητα «Η ιστορία του τόπου μου»
- Γλώσσα: ενότητα 1 «Ένα ακόμα σκαλί», ενότητα 2 «Ρώτα το νερό τι τρέχει», ενότητα 6 «Ιστορίες παιδιών», ενότητα 9 «Η παράσταση αρχίζει», ενότητα 11 «Γελάσαμε με την ψυχή μας», ενότητα 16 «Ταξίδια στην Ελλάδα»
- Μαθηματικά: κεφ. 7 «Αξιολογώ και οργανώνω πληροφορίες», κεφ. 16 «Νομίσματα και δεκαδικοί αριθμοί», κεφ. 17 «Μετρώ και εκφράζω το μήκος», κεφ. 43 «Αντίστροφα προβλήματα. Αρχαιολογικοί χώροι της Ελλάδας», κεφ. 51 «Μετρώ το χρόνο. Γενεαλογικό δέντρο»
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητα 1 «Ελλάδα – Η χώρα μας», ενότητα 2 «Ο πολιτισμός των Ελλήνων και των άλλων λαών», ενότητα 4 «Επαγγέλματα και προϊόντα στον τόπο μας»
- Εικαστικά Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. Β6 «Γεφύρια», κεφ. Γ4 «Από τις λέξεις στις εικόνες», κεφ. Δ3 «Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης», κεφ. Δ6 «Άνθρωποι-κούκλες»

- Μουσική Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. 8 «Δυνατά σιγά», κεφ. 11 «Αργά γρήγορα», κεφ. 14 «Ένα παραμύθι γίνεται τραγούδι», κεφ. 22 «Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»
- Φυσική Αγωγή Γ-Δ' Δημοτικού: ενότητες «Ψυχοκινητική Αγωγή», «Μουσικοκινητική Αγωγή»

8.3.Ε΄Τάξη

- Ιστορία: κεφ. Στ «Οι Οθωμανοί Τούρκοι κατακτούν τα Βυζαντινά εδάφη»
- Γλώσσα: (τεύχος Α) ενότητα 1 «Ο φίλος μας το περιβάλλον», (τεύχος Β) ενότητα 10 «Μυστήρια – επιστημονική φαντασία» (Χαμένοι πολιτισμοί, Η μηχανή του χρόνου), (τεύχος Γ) ενότητα 13 «Κατασκευές»
- Μαθηματικά: ενότητα 8 «Αξιολόγηση πληροφοριών σε ένα πρόβλημα»
- Γεωγραφία: ενότ. Α «Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου», ενότ. Β κεφ. 25 «Αλλαγές στην επιφάνεια της γης», ενότ. Γ κεφ. 28 «Οι Έλληνες: ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία», κεφ. 32 «Οι πόλεις της Ελλάδας», κεφ. 36 «Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα», κεφ. 40 «Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα», κεφ. 41 «Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα»
- Φυσικά: ενότητα «Υλικά σώματα»
- Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή: ενότ. Γ κεφ. 4 «Η δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή», ενότ. Δ κεφ. 3 «Ο ενεργός πολίτης αποφασίζει, συμμετέχει και δρα»
- Εικαστικά Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: ενότ. Α κεφ. 5 «Πηλός», ενότ. Γ κεφ. 4 «Μακέτα-Αρχιτέκτονας-Μακετίστας»
- Θεατρική αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: Ζώνη 2 «Σώμα και έκφραση», Ζώνη 4 «Η ομάδα», Ζώνη 5 «Ο χώρος», Ζώνη 9-11 «Δραματοποίηση», Ζώνη 12-16 «Πορεία της θεατρικής παράστασης»
- Μουσική: κεφ. 9 «Ας κρατήσουμε το ρυθμό», κεφ. 13 «Συνήχηση παρακαλώ!»
- Φυσική Αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: κεφ. 7 «Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί»

8.4.Στ΄Τάξη

- Ιστορία: ενότ. Β κεφ. 5 «Η οικονομική ζωή», ενότ. Δ κεφ. 5 «Η Θράκη, η Μικρά Ασία και ο Πόντος, ακμαία ελληνικά κέντρα», ενότ. Ε κεφ. 4 «Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο»
- Γλώσσα: ενότητα 1 «Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα», ενότητα 2 «Κατοικία», ενότητα 7 «Η ζωή έξω από την πόλη», ενότητα 13 «Τρόποι ζωής και επαγγέλματα»
- Μαθηματικά: ενότητα 4 «Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων»
- Γεωγραφία: κεφ. 16 «Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειες στη ζωή του ανθρώπου», κεφ. 17 «Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης», κεφ. 31 «Αξιοθέατα, μνημεία και ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης»
- Μουσική: κεφ. 10 «Η ελληνική μουσική στους αιώνες...των αιώνων»
- Εικαστικά Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: ενότ. Α κεφ. 5 «Πηλός», ενότ. Γ κεφ. 4 «Μακέτα-Αρχιτέκτονας-Μακετίστας»
- Θεατρική αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: Ζώνη 2 «Σώμα και έκφραση», Ζώνη 4 «Η ομάδα», Ζώνη 5 «Ο χώρος», Ζώνη 9-11 «Δραματοποίηση», Ζώνη 12-16 «Πορεία της θεατρικής παράστασης»
- Φυσική Αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: κεφ. 7 «Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί»

9. Αξιολόγηση

Επειδή πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και καλύτερης προσαρμογής του κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος στις ανάγκες και επιθυμίες των συμμετεχόντων, παρακαλώ να αφιερώσετε **10 λεπτά** μετά από τη χρήση του Φακέλου για τη συμπλήρωση ενός **ερωτηματολογίου διαδικτυακά**.

Εναλλακτικά επικοινωνήστε μαζί μου (6976 478073 ή nat.michailidou@yahoo.gr), για να σας στείλω το ερωτηματολόγιο σε έντυπη μορφή. Ούτως ή άλλως, η **συμβολή** σας είναι **πολύτιμη** εξαιτίας της διαφορετικής σας θεωρητικής κατάρτισης καθώς και της πρακτικής εμπειρίας σας με τα παιδιά σε καθημερινό επίπεδο.

Όσοι συμμετείχατε στο «**Κυνήγι Θησαυρού στην Καπναποθήκη Π**» στο ΙΘΤΠ, παρακαλώ συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο:

<https://docs.google.com/forms/d/1gUziGM0Kf2XwtU0Zj64pwQ00Oz7f7Crh7ADIJOPULwU/viewform>

Στείλτε στην παραπάνω διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τα στοιχεία σας, αν επιθυμείτε να ενημερώνεστε για άλλες παρόμοιες δράσεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Όνοματεπώνυμο

Σχολείο

Τηλ. και email σχολείου

Τηλ. και email εκπαιδευτικού

10. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

10.1. Καπνός

- Αυγουλάς, Χ. (2013). *Αναδρομή στην ιστορία του καπνού στην Ελλάδα*, Paragogi, 10/7/2013
<http://www.paragogi.net/1430/anadromh-sthn-istoria-toy-kapnou-sthn-ellada> 10/9/2014
- Ζώτου, Λ. & Καραγεωργίου, Θ. (2014). *Σαν τα φύλλα του καπνού*. Ψυχογιός.
- Σκούρας, Δ. (επιμ.) (2001). *Ο καπνός στην ελληνική οικονομία*. Αθήνα, Gutenberg.
- Ιωαννίδης, Ι. (1998). *Το καπνικό στην Καβάλα: μαρτυρίες και στοιχεία από το καπνεμπόριο και την καπνεργασία*. Δημοτικό Μουσείο Καβάλας και κληρονόμοι Ι. Β. Ιωαννίδη.
- Λαμπαδαρίου, Η. (?). Στο Μουσείο τριγυρνώ, τη λέξη αναζητώ...
http://issuu.com/vivedugames/docs/tmk_dossier/1?e=11145204/7646130 10/9/2014
- Μαχαίρας, Κ. (1999). *Αμήχανη βιομηχανία. Ενθύμιον καπνού*. Βίντεο της ΕΡΤ Α.Ε. <http://www.hp-rt-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=75819&autostart=0> 10/9/2014
- Μπαρχαμπάς, Α. (2007). *Καπνεργάτες, οι κυνηγοί του ονείρου*. Αγρίνιο, Ίβυκος.
- Ρεπούση, Μ. & Δεληγιάννη, Ο. (επιμ.) (2007). *Εκπαίδευση και Βιομηχανική κληρονομιά. Νήματα, καπνά, σχοινιά, ξύλα και καράβια...* Θεσσαλονίκη, ΚΠΕ Νάουσας.
- Τραΐου, Ε. (1997). Η ιστορία του τσιγάρου, *Επτά Ημέρες*, 16/11/1997
<http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1997/11/16111997.pdf> 10/9/2014
- Φλεβάρης, Σ. & Ρεντετζή, Μ. (2014). *Καπνός. 101 σημειώσεις για τα ανατολικά καπνά*. Μουσείο Μπενάκη.
- Χαριτάτος, Μ. & Γιακουμάκη, Π. (1997). *Η ιστορία του ελληνικού τσιγάρου*. ΕΛΙΑ, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο.

10.2. Καπνός και Ξάνθη

- Εξάρχου, Θ. (1999). *Ξάνθη, καπνοβιομήχανοι 1918-1978*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Εξάρχου, Θ. (1999). *Καπναποθήκη του Οθωμανικού μονοπωλίου στην Ξάνθη*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Εξάρχου, Θ. (2007). *Ξάνθη, Οι καπναποθήκες της*. Νομαρχία Ξάνθης.
- Ξανθόπουλος, Π. & Χριστοδούλου, Κ. (επιμ.) (2011). *Μικρές ιστορίες της Ξάνθης. Ξάνθεια-Ξάνθη, μια ιστορία-ένα ταξίδι*. Φιλοπρόοδη Ένωση Ξάνθης.
- Ιωαννίδης, Σ. (1979). *Οι ντεγκτσήδες και άλλα διηγήματα*. Εκδόσεις ΑΣΕ Α.Ε.
- Καλπάκης, Δ. (2004). Το καπνεμπόριο: η Ξάνθη των ανατολικών καπνών, *Περιηγήσεις*, 16, 17.01.2004.
- Καλπάκης, Δ. (2011). *Η πόλη του καπνού*. Φιλοπρόοδη Ένωση Ξάνθης.

Καραπατάζογλου, Γ. (2012). *Καλλιέργεια καπνών ανατολικού τύπου (Μπασμάς) στο νομό Ξάνθης, χωρική και εμπορική επεξεργασία*. Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Φυτικής Παραγωγής, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

Μαυρίδης, Δ. και Τσιγάρας, Γ. (2010). *Γενισέα, Νέα πόλη του Νέστου – τόπος συνάντησης πολιτισμών*. Δήμος Βιστωνίδος.

Μιχαλόπουλος, Χ. (2012). *Η Ξάνθη του καπνού*. ΠΑΚΕΘΡΑ.

Μπατζακίδου, Μ. (επιμ.) (2004). *Ξάνθη, η «κυρά της Θράκης», η «πόλη με τα χίλια χρώματα», η «πόλη μας άλλοτε και τώρα»*. Εκδόσεις Σπανίδη.

Ρεπούση, Μ. και Δεληγιάννη, Ο. (επιμ.) (2007). *Εκπαίδευση και βιομηχανική κληρονομιά, Νήματα, καπνά, σχοινιά, ξύλα και καράβια...* Θεσσαλονίκη: ΥΠΠΕΘ & Εθνικό Δίκτυο Σχολείων.

Σουιτάρης, Τ. (2014). *Ο «Μπασμάς» καπνός, του πρώτου γιακά. Διαδρομές μνήμης*. Μέθεξις.

10.3. Καπναποθήκες της Ξάνθης

Αναστασίου-Παπακώστη, Μ. (2010). Προστασία βιομηχανικών κτιρίων: η περίπτωση της Ξάνθης, Πρακτικά Ημερίδας «Βιομηχανική κληρονομιά στη Θράκη», Ξάνθη, 6-3-2010
<http://www.teethrakis.gr/drastiriotes/imerides/anasatasiouparakwstiiiperiptwsitisksanthis.doc>
10/9/2014

Εξάρχου, Θ. (2007). *Ξάνθη-Οι καπναποθήκες της*. Νομαρχία Ξάνθης.

Εξάρχου, Θ. (1999). *Καπναποθήκη του Οθωμανικού Μονοπωλίου (Regie) στην Ξάνθη*. Πολιτιστικό Αναπτυξιακό Κέντρο Θράκης.

Μανδαλόζης, Δ., Ρουκούνης, Γ. & Γιαννοπούλου Ρουκούνη, Μ. (1991). *Οι καπναποθήκες της Ξάνθης, Θρακικά Χρονικά*, 45, 72-85.

Μαυρίδης, Δ. (2011). *Καπνομάγαζα και καπναποθήκες* http://oldxanthi.blogspot.gr/2010/09/blog-post_4329.html 10/9/2014

Μπρούσκαρη, Ε. (επιμ.) (2008). *Η Οθωμανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*. Υπουργείο Πολιτισμού, σελ. 316-318.

Νόλλας, Κ. (2007). *Καπνομάγαζα. Αγρίνιο, Βόλος, Δράμα, Καβάλα, Ξάνθη*. Καστανιώτης.

Ρουκούνης, Γ. (2005). *Οι καπναποθήκες της Ξάνθης, Ανάξαρχος*, 1
<http://diocles.civil.duth.gr/links/home/periodiko/issue1/is01ar08.html> 10/9/2014

Ρουκούνης, Γ. (2008). *Οι καπναποθήκες της Ξάνθης*, στο Μαυρίδης, Δ. (επιμ.), *Ξάνθη – Η πόλη με τα χίλια χρώματα*, Δήμος Ξάνθης, 105-114.

Χασανκήλ, Χ. (2013). *Επανάχρηση παλιάς καπναποθήκης στην πόλη της Ξάνθης*. Διπλωματική εργασία, Σχολή Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π.
http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/handle/123456789/8109/0100_04101145.pdf?sequence=1
10/9/2014

10.4. Τοπική ιστορία και Σχολείο

- Αργυροπούλου, Χρ. (1997). *Η διδακτική της ιστορίας. Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις. Τοπική ιστορία*. Αθήνα.
- Ασδραχάς, Σ. (1995). Η τοπική ιστορία, *Ιστορικά απεικασματα*, Αθήνα, Θεμέλιο, 179-182.
- Βαϊνά, Μ. (1997). *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον εικοστό αιώνα*. Gutenberg, Αθήνα.
- Βλάχου, Μ., (2006). Η αξιοποίηση του τοπικού περιβάλλοντος και η οργανική του ένταξη στο μάθημα της Ιστορίας, στο Γ. Κόκκινος και Ε. Νάκου (επιμ.), *Προσεγγίζοντας την ιστορική εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αιώνα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 395-448.
- Βώρος, Φ. (1990). Τοπική Ιστορία, *Εκπαιδευτικά*, 20, 33-41.
- Βώρος Φ. (1991). Τοπική Ιστορία, *Διάλογος*, 9, 27-39.
- Γιαννόπουλος, Γ. (1992). Η τοπική ιστορία, στο *Τοπική Ιστορία και Αρχαία. Πρακτικά Δημέρου* (Σάμος, 26-27 Απριλίου 1991), Σάμος, 17-41.
- Γριτσόπουλος, Τ. (1979). Η συγγραφή της τοπικής ιστορίας, *Πελοποννησιακά*, 13, 115-119.
- Λεοντσίνης, Γ. (1996). *Διδακτική της Ιστορίας. Γενική – Τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα.
- Λεοντσίνης, Γ. και Ρεπούση, Μ. (2001). *Η τοπική ιστορία ως πεδίο σπουδής στο πλαίσιο της σχολικής παιδείας*. Αθήνα, ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ.
- Μιχαηλάρης, Π. (1994). Η πρόσληψη της τοπικής ιστοριογραφίας, *Επιστημονική Συνάντηση στη μνήμη του Κ. Θ. Δημαρά*, Κ.Ν.Ε. – Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 211-221.
- Ντούλας, Χ. (1988). Σχολικά βιβλία ιστορίας και τοπική ιστορία: η περίπτωση της Θεσσαλίας, *Σεμινάριο*, 9, 88-107.
- Παππάς, Θ. (επιμ.) (2000). *Κέρκυρα. Εγχειρίδιο Τοπικής Ιστορίας*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – Δήμος Κερκυραίων, Αθήνα.
- Ρεπούση, Μ. (2000). Τοπικές ιστορίες στο σχολείο. Από το γενικό παρελθόν στο παρελθόν του τόπου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 112, 97-108.
- Ρεπούση, Μ. (2000). Διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας. Ιστορικό ερώτημα και ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, *Φιλολογος*, 102, 590-606.
- Σκουτέρη-Διδασκάλου, Ε. (1994). Η σημασία της τοπικής ιστορίας: ανθρωπολογική προσέγγιση, στο *Βελβεντό. Χθες, σήμερα, αύριο. Πρακτικά του Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη, 220-234.
- Χαρίτος, Χ. (1988). Από την τοπική ιστορία στην αυτογνωσία, *Εκπαιδευτικά*, 12, 92-98.
- Χαρίτος, Χ. (1999). *Η τοπική ιστορία στο σχολείο*. Βόλος.